This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

ITE-VET 2016–2018

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІКИ

Лариса Корват,
кандидат психологічних наук, доцент
кафедри педагогіки та психології
Київського національного
економічного університету імені
Вадима Гетьмана

Професійна підготовка майбутніх фахівців у вищій школі – це багатогранний процес, у якому мають бути системно реалізовані усі його складники для досягнення такого рівня, який би відповідав вимогам сучасності. Необхідність підвищення якості професійної підготовки, забезпечення мобільності та конкурентоспроможності майбутніх фахівців, здатних до вирішення найскладніших професійних завдань, зумовлює пошук нових шляхів їх удосконалення.

Дослідження особливостей формування професійно-психологічної компетентності майбутніх викладачів економіки здійснено в рамках Проекту Erasmus+ «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання (ITE-VET)» №574124-EPP-1-2016-1-DE-EPPKA2-CBHE-JP.

Основною метою нашої частини дослідження стало визначення місця психологічних дисциплін у професійній підготовці викладача економіки за програмою «Професійна освіта (Економіка)» у Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана.

Сьогодні у професійній підготовці майбутніх викладачів приділяється достатньо уваги вивченню психологічних дисциплін, а професійно-психологічна компетентність розглядається як складник загальної професійної компетентності та педагогічної майстерності. Однак питання, які критерії та показники сформованості професійно-психологічної

This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

компетентності викладача економіки можна брати за основу, щоб вважати, що у процесі фахової підготовки було досягнуто поставлені цілі, певною мірою залишається відкритим.

Професійну компетентність зазвичай визначають, як інтегральну особистісну якість, яка проявляється у здатності до реалізації знань, умінь, навичок, досвіду відповідно до вимог професійного середовища. Професійно-психологічна компетентність визначається, як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості фахівця, що проявляється у його професійних знаннях, уміннях, досвіді, ціннісно-смислових орієнтаціях при здійсненні психологічно доцільної взаємодії з професійним середовищем.

У різних джерелах складники професійно-психологічної компетентності викладача описуються через багато різноманітних знань, умінь, навичок, вимог, зокрема, розуміти структуру психічної діяльності суб'єкта навчання, знати закономірності психічного розвитку, уміти реалізовувати особистісний підхід; використовувати психофізичний апарат як інструмент психолого-педагогічного впливу, застосовувати конкретні прийоми та способи володіння собою, настроєм, мовленням, увагою, уявою тощо; застосовувати методи впливу на інших (вербальні та невербальні), формувати способи розумових дій у суб'єктів навчання; проектувати процес професійного самозростання, визначати цілі і напрями особистісно зорієнтованої, групової та колективної навчальної роботи; уміння мотивувати суб'єктів навчання, згуртовувати на досягнення навчальної, розвивальної мети; уміння педагогічного спілкування, вирішення конфліктів у навчально-виховному процесі тощо.

До цього переліку можна добавити ще багато чого, однак, якщо класифікувати названі складники, то можна констатувати, що певна їх частина відноситься: 1) до розуміння викладачем власних психологічних особливостей та психологічних особливостей інших людей та здатність

This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

враховувати їх у навчальній діяльності; 2) до знання про вікові психологічні особливості суб'єктів навчання; 3) до знання особливостей педагогічного процесу; 4) до знання про особливості професійної діяльності.

З урахуванням наведеного, у процес професійної підготовки майбутніх викладачів економіки включено такі психологічні дисципліни як «Психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Психологія професійної діяльності», узагальненою метою вивчення яких постає формування професійно-психологічної компетентності майбутніх викладачів економіки.

При вивченні курсу «Психологія» найбільшою мірою у майбутнього викладача формується складник професійно-психологічної компетентності, пов'язаний з пізнанням себе та інших людей через вивчення і дослідження таких базових утворень як темперамент, характер, пізнавальні та емоційно-вольові процеси, здібності, мотиваційна сфера тощо.

Курс «Вікова та педагогічна психологія» спрямований на формування знань про психологічні вікові властивості суб'єктів навчально-професійної підготовки та особливості їх врахування у навчальному процесі. Значна частина курсу присвячена пізнанню саме психологічних аспектів навчально-виховного процесу.

Основною метою курсу «Психологія професійної діяльності» є пізнання особливостей будь-якої професійної діяльності та її суб'єктів зсередини, що є надзвичайно важливо, адже майбутні викладачі економіки будуть навчати економіці майбутніх фахівців різних професій.

Важливість професійно-психологічної компетентності викладача не викликає сумнівів. Утім, як показує досвід, випускники ВНЗ часто переживають ряд труднощів, пов'язаних із застосуванням психологічних знань у їх професійній діяльності, зокрема, через нестачу необхідних навичок й умінь їх реалізації, у низькому практичному спрямуванні, абстрактності й описовості курсів психології. Професійно-психологічна компетентність – це

This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

ITE-VET 2016–2018

не лише знання і теорія, але й особливого роду дії, які є надзвичайно важливими для практики. Акцент у психологічній підготовці має робиться на прикладному аспекті психологічних дисциплін.

Формування професійно-психологічної компетентності майбутніх викладачів економіки має бути запроектованим, тому відповідь на питання, які складники професійно-психологічної компетенції є важливими має бути уточнена шляхом дослідження психологічних контекстів професійної діяльності викладача.

Citation: Корват Л. Особливості формування професійно-психологічної компетентності у майбутніх викладачів економіки // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XII звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 05-19 березня 2018 р.). – Київ: ІПТО НАПН України, 2018. – С. 99-101.